

การรับชำระหนี้ค่าหุ้นที่เรียกเป็นงวดกรณีมีค่าของจอง

ค่าหุ้นซึ่งบริษัทได้เรียกชำระ ซึ่งได้ตั้งบัญชีลูกหนี้ค่าหุ้นไปแล้วนั้น กรณีที่บริษัทเคยรับค่าจองหุ้นไว้แล้ว การรับชำระหนี้กรณีนี้จะบันทึกบัญชีโดยการโอนค่าของจองมาหักหนี้และรับเงินส่วนที่ขาด ซึ่งจะบันทึกบัญชีดังนี้

เดบิต ค่าของจองหุ้น....	XX	
เงินสด	XX	
เครดิต ลูกหนี้ค่าหุ้น..เรียกชำระครั้งที่		XX

จำนวนค่าของจองที่จะโอนมาหักหนี้ และเงินสดที่จะได้ชำระเพิ่มจากผู้ถือหุ้นนี้จะมากน้อยเท่าไร ย่อมขึ้นอยู่กับจำนวนเงินค่าของจองที่บริษัทได้รับมาแล้วจากผู้ถือหุ้นแต่ละคน และพนักงานบัญชีจะต้องพึงสังวรไว้ว่า ค่าของจองที่ได้รับจากผู้ถือหุ้นแต่ละรายนั้นอาจจะไม่เท่ากันก็ได้ ดังตัวอย่างการคำนวณค่าของจองที่จะโอนมาหักหนี้ และเงินสดที่จะได้รับเพิ่มดังนี้

ตัวอย่าง บริษัทจดทะเบียนหุ้นสามัญ 100 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 200 บาท ขายในราคาหุ้นละ 210 บาท บริษัทจะเรียกชำระค่าหุ้นงวดแรก 25% และงวดที่ 2 40%

1. กรณีที่ผู้ขอจองส่งเงินค่าของจองมาเท่ากันทุกราย และน้อยกว่าจำนวนเงินที่เรียกชำระครั้งแรก เช่น ส่งเงินค่าของจองมาหุ้นละ 15 บาท ในกรณีนี้ถ้าผู้ถือหุ้นทุกรายชำระเงินครบ บริษัทจะได้รับเงิน จำนวนและลงบัญชีได้ดังนี้

เดบิต ค่าของงหุ้นสามัญ	1,500	
เงินสด	4,500	
เครดิต ลูกหนี้ค่าหุ้น-สามัญเรียกชำระครั้งที่ 1		6,000
เรียกชำระครั้งที่ 1 100 หุ้น @ 60 บาท =	6,000	
หัก ค่าของง 100 @ 15 =	<u>1,500</u>	
∴ เงินสดที่จะได้รับชำระครั้งที่ 1 @ 45 =	<u><u>4,500</u></u>	

สำหรับการเรียกชำระครั้งที่ 2 อีกหุ้นละ 80 บาท (40% ของ Par Value) ผู้ถือหุ้นทุกรายจะต้องนำเงินมาชำระหุ้นละ 80 บาท ทุกราย เนื่องจากไม่มีผู้ถือหุ้นรายใดมีค่าของงเหลืออยู่กับบริษัท ดังนั้น ถ้าบริษัทรับเงินจากผู้ถือหุ้น 100 หุ้น ในครั้งที่สองนี้ ก็จะลงบัญชีโดย

เดบิต เงินสด (100 หุ้น @ 80)	8,000	
เครดิต ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญ-เรียกชำระครั้งที่ II		8,000

2. กรณีที่ผู้ขอองส่งเงินค่าของงมาเท่ากันทุกราย และมากกว่าจำนวนเงินที่เรียกชำระครั้งแรก เช่น ส่งเงินค่าของงหุ้นมาหุ้นละ 65 บาท ในกรณีนี้บริษัทจะไม่ได้รับชำระค่าหุ้นงวดที่ 1 ดังการคำนวณและลงบัญชี ดังนี้

เดบิต ค่าของงหุ้นสามัญ	6,000	
เครดิต ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญ-เรียกชำระครั้งที่ I		6,000
เรียกชำระครั้งที่ 1 100 หุ้น @ 60 บาท =	6,000	
หัก ค่าของง (6,500)	<u>6,000</u>	
∴ เงินสดที่จะได้รับครั้งแรก	<u><u>1,000</u></u>	

หลังจากการโอนค่าของงมาชำระหนี้ครั้งที่ 1 แล้ว ผู้ถือหุ้นจะเหลือค่าของงอยู่กับบริษัทอีกหุ้นละ 5 บาท (65-60) ดังนั้น เมื่อมีการเรียกชำระค่าหุ้นงวดที่ 2 อีกหุ้นละ 80 บาท ถ้าผู้ถือหุ้นทุกรายมาชำระเงินให้กับบริษัท บริษัทจะได้รับเงินหุ้นละ 75 บาท ดังการคำนวณและลงบัญชีดังนี้

เดบิต ค่าของหุ้นสามัญ	500	8,000
เงินสด	7,500	
เครดิต ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญ-เรียกชำระครั้งที่ 2		
เรียกชำระครั้งที่ 2 100 หุ้น @ 80 บาท	= 8,000	
หัก ค่าของที่เหลือจากครั้งที่ 1 (6,500-6,000)	= 500	
∴ เงินที่ได้รับครั้งที่ 2 จากผู้ถือหุ้น 100 หุ้น	= <u>7,500</u>	

ในกรณีที่ผู้ถือหุ้นรายใดไม่ส่งเงินสดมาชำระ จำนวนเงินสดที่บริษัทได้รับก็จะน้อยกว่า 7,500 บาท เช่น ถ้ามีผู้ถือหุ้น 10 หุ้น ชดส่งค่าหุ้นในคราวที่ 2 นี้ ก็จะมีผลทำให้เงินสดที่ได้รับลดลง 750 บาท (10 @ 75) เหลือเงินสดที่จะได้รับเพียง 6,750 บาท ดังการคำนวณและลงบัญชีดังนี้

เดบิต ค่าของหุ้นสามัญ	500	7,250
เงินสด	6,750	
เครดิต ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญ-เรียกชำระครั้งที่ 2		
เรียกชำระครั้งที่ 2 100 หุ้น @ 80 บาท	= 8,000	
หัก ค่าของที่เหลือจากครั้งที่ 1 100 หุ้น @ 5	= 500	
∴ จำนวนเงินสดที่จะได้รับครั้งที่ 2 จากผู้ถือหุ้น	= 7,500	
หัก ผู้ถือหุ้นที่ขาดส่ง 10 หุ้น @ 75	= 750	
∴ เงินสดที่ได้รับจริง	= <u>6,750 บาท</u>	

3. กรณีที่ผู้ขอจองส่งเงินค่าจองมาไม่เท่ากัน เช่น นาย ก. จองหุ้น 30 หุ้น ส่งเงินค่าจองมาแล้ว 1,950 บาท นาย ข. จองหุ้น 20 หุ้น ส่งเงินค่าจองมาแล้ว 400 บาท ผู้ถือหุ้นที่เหลืออีก 50 หุ้น ส่งค่าจองมาหุ้นละ 15 บาท กรณีเช่นนี้การเรียกชำระค่าหุ้นในแต่ละครั้งจะมีผลทำให้บริษัทได้รับชำระเงินค่าหุ้นจากผู้ถือหุ้นแต่ละรายไม่เท่ากัน จากตัวอย่างข้างต้นถ้ามีการเรียกชำระค่าหุ้นครั้งที่ 1 หุ้นละ 60 บาท เงินสดที่จะได้รับชำระจะคำนวณได้ดังนี้

เรียกชำระค่าหุ้นครั้งที่ 1	100 หุ้น @ 60 บาท		6,000
หัก	ค่าของจองของบุคคลต่าง ๆ ดังนี้		
- นาย ก.	มีค่าของจอง 1,950 ซึ่งมากกว่าจำนวน ที่เรียก 1,800 @ (30 @ 60)	1,800	
- นาย ข.	มีค่าของจอง 400 ซึ่งน้อยกว่าจำนวน ที่เรียก 1,800 @ 60)	400	
- บุคคลอื่น	มีค่าของจอง 750 (50 @ 15) ซึ่ง น้อยกว่าจำนวนที่เรียก 3,000 (50 @ 60)	750	2,950
∴	จำนวนเงินสดที่จะได้รับชำระ		<u>3,050</u>

หรือ จะคำนวณโดยพิจารณาการรับชำระเงินจากผู้ถือหุ้นแต่ละคน จะได้ดังนี้

การรับชำระเงินจาก นาย ก.

เรียกให้ นาย ก ชำระ (30 @ 60)	1,800	
หัก ค่าของจองที่ นาย ก มีอยู่ 1,950 บาท	1,800	ล

การรับชำระเงินจาก นาย ข

เรียกให้ นาย ข ชำระ (20 @ 60)	1,200	
หัก ค่าของจองที่ นาย ข มีอยู่ 400 บาท	400	800

การรับชำระเงินจากผู้ถือหุ้นรายอื่น

เรียกให้ชำระ (50 @ 60)	3,000	
หัก ค่าของจองที่มีอยู่ 750 บาท (50 @ 15)	750	2,250

∴ จำนวนเงินสดที่จะได้รับชำระ		<u>3,050</u>
ค่าของจองที่จะนำมาหักบัญชี (1,800+400+750)	=	<u>2,950</u>

ดังนั้น บริษัทจะบันทึกรายการเกี่ยวกับการรับชำระหนี้ในกรณีดังกล่าวโดย

เดบิต ค่าของจองหุ้นสามัญ	2,950	
เงินสด	3,050	
เครดิต ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญ- เรียกชำระครั้งที่ 1		6,000
โอนเงินค่าของจอง 2,950.- มาหักหนี้ค่าหุ้น และรับชำระ เงินส่วนที่เหลือ (ดูการคำนวณประกอบ)		

ในกรณีนี้ นาย ก จะมีค่าของจองเหลืออยู่ในบัญชีเพื่อรอนำไปหักหนี้เมื่อมีการเรียกชำระครั้งที่ 2 อีก 150 บาท (1,950-1,800 บาท) เพราะฉะนั้น เมื่อมีการเรียกชำระครั้งที่ 2 อีกหุ้นละ 80 บาท ถ้าผู้ถือหุ้นทุกรายชำระเงินครบเงินสดที่จะได้รับชำระจำนวนได้ดังนี้

เรียกชำระค่าหุ้นครั้งที่ 2 100 หุ้น @ 80 บาท	8,000
หัก ค่าของจองของ นาย ก ซึ่งมีค่าของจองเหลืออยู่จากครั้งที่ 1 150 บาท (1,950-1,800) ซึ่งน้อยกว่าจำนวนที่เรียก	150
∴ เงินสดที่จะได้รับ	<u>7,850</u>

ดังนั้นบริษัทจะบันทึกรายการเกี่ยวกับการชำระหนี้ดังกล่าวโดย

เดบิต ค่าของจองหุ้นสามัญ	150	
เงินสด	7,850	
เครดิต ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญ- เรียกชำระครั้งที่ 2		8,000

ค่าหุ้นรับชำระล่วงหน้า

การเรียกชำระค่าหุ้นเป็นงวด อาจมีผลทำให้ผู้ถือหุ้นบางรายต้องการตัดปัญหาในการชำระเงินเป็นคราว ๆ ไป โดยส่งเงินค่าหุ้นที่เขาผูกพันที่จะต้องชำระค่าหุ้นทั้งหมดมาให้กับบริษัทในคราวเดียว ก่อนที่บริษัทจะเรียกให้มีการชำระเงินค่าหุ้นส่วนที่เหลือ ในกรณีนี้เงินค่าหุ้นส่วนที่บริษัทได้รับมาก่อนที่จะมีการเรียกชำระค่าหุ้นนี้ จะถูกนำไปบันทึกไว้ในบัญชี “ค่าหุ้นรับชำระล่วงหน้า” ซึ่งถือเป็นหนี้สินของบริษัท ต่อเมื่อบริษัทเรียกชำระหนี้ในแต่ละครั้ง บริษัทก็จะโอนบัญชีค่าหุ้นรับชำระล่วงหน้านี้ออกตัดกับบัญชีลูกหนี้ค่าหุ้นที่เรียกชำระ บัญชีค่าหุ้นรับชำระล่วงหน้าก็จะค่อย ๆ ลดยอดลงและหมดไปในที่สุด

ตัวอย่างเช่น บริษัทขายหุ้นสามัญมูลค่าหุ้นละ 200 บาท ในราคาหุ้นละ 210 บาท ผู้ถือหุ้นส่งเงินค่าจองหุ้นมาแล้วหุ้นละ 15 บาท ต่อมาบริษัทเรียกชำระค่าหุ้นครั้งแรก 25% นาย ข.ส่งเงินมาชำระค่าหุ้นในครั้งนี้นั้นจนครบมูลค่า ในกรณีนี้ นาย ข.จะส่งเงินให้บริษัทเป็นจำนวนเงิน 195 บาท ซึ่งคำนวณ และลงบัญชีได้ดังนี้

เดบิต ค่าของจองหุ้นสามัญ	15	
เงินสด	195	
เครดิต ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญ-เรียกชำระครั้งที่ 1		60
ค่าหุ้นสามัญรับชำระล่วงหน้า		150
เรียกชำระค่าหุ้นครั้งที่ 1 (25% + ส่วนเกิน) =	60	
หัก ค่าของจองหุ้น =	15	
∴ เงินสดที่ควรชำระ =	45	
บวก ค่าหุ้นล่วงหน้าที่ชำระมาอีก 75% =	150	
∴ จำนวนเงินสดที่ชำระทั้งสิ้น =	195 บาท	

การออกใบหุ้น

กรณีที่บริษัทต้องการออกใบหุ้นชนิดไม่ระบุชื่อผู้ถือใบหุ้น ในขณะที่ถือหุ้นยังชำระค่าหุ้นไม่เต็มมูลค่า บริษัทยังไม่สามารถออกใบหุ้นให้ได้ และได้ลงบัญชีไว้ในบัญชี “ทุนหุ้น...ให้จอง” ทุกครั้งที่มีการเรียกชำระค่าหุ้น ต่อเมื่อบริษัทเรียกชำระค่าหุ้นครบ 100% แล้ว บัญชีทุนหุ้น.....ให้จองจะมีจำนวนในบัญชีเท่ากับ Par Value พอดี

ตัวอย่าง สมมติว่าบริษัทจดทะเบียนหุ้นสามัญไม่ระบุชื่อผู้ถือ 100 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 200 บาท นำออกขายหุ้นละ 210 บาท ถ้าบริษัทเรียกชำระค่าหุ้นงวดที่ 1 25% งวดที่ 2 40% งวดที่ 3 20% และงวดสุดท้าย 15% เมื่อเรียกครบ 100% บัญชีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับส่วนของผู้ถือหุ้นจะปรากฏดังนี้

ทุนหุ้นสามัญให้จอง

	ลูกหนี้-เรียก I (100 @ 50)	5,000
	ลูกหนี้-เรียก II (100 @ 80)	8,000
	ลูกหนี้-เรียก III (100 @ 40)	4,000
	ลูกหนี้-งวดสุดท้าย (100 @ 30)	3,000
	(20,000)	

ส่วนเกินมูลค่าหุ้นสามัญ

	ลูกหนี้-เรียก I (100 @ 10)	1,000
--	----------------------------	-------

ผู้ถือหุ้นรายใดที่ชำระเงินงวดสุดท้ายครบแล้ว บริษัทก็จะออกใบหุ้นชนิดไม่ระบุชื่อผู้ถือให้แก่ผู้ถือหุ้นรายนั้นไป ดังนั้น เมื่อบริษัทออกใบหุ้นให้แก่ผู้ถือหุ้นรายใดไปก็จะลงบัญชีโดยเดบิตบัญชีทุนหุ้นให้จอง และเครดิตบัญชีทุนเรือนหุ้น เท่ากับ มูลค่าหุ้นทั้งหมดที่ออกให้ไป

จากตัวอย่างข้างต้น สมมติว่าหลังจากการเรียกชำระค่าหุ้นงวดสุดท้ายแล้ว ผู้ถือหุ้น 70 หุ้น นำเงินมาชำระค่าหุ้นครบเรียบร้อยแล้ว และบริษัทได้ออกใบหุ้นให้ไป พนักงานบัญชีจะลงบัญชีโดย

เดบิต	ทุนหุ้นสามัญให้จอง (70 @ 200)	14,000	
	เครดิต	ทุนหุ้นสามัญ	14,000

ทุนหุ้นสามัญให้จอง

ทุนหุ้นสามัญ	14,000	ย/ม	20,000
			(6,000)

ทุนหุ้นสามัญ

(จดทะเบียน 20 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท)			
		ทุนหุ้นสามัญให้จอง	14,000

หลังจากวันนี้ ถ้าบริษัทปิดบัญชี และแสดงรายงานส่วนของผู้ถือหุ้นในงบดุลจะแสดงรายการดังนี้

ส่วนของผู้ถือหุ้น

ทุนหุ้นสามัญจดทะเบียน 100 หุ้น มูลค่า @ 200 บาท	<u>20,000</u>
ออกจำหน่ายและเรียกชำระแล้ว 100 หุ้น มูลค่า @ 200 บาท	
ออกใบหุ้นให้แก่ผู้ถือหุ้นแล้ว 70 หุ้น	14,000
ยังไม่ออกใบหุ้น 30 หุ้น	6,000

หรือ อาจจะแสดงยอดรวมไป โดยไม่แจ้งจำนวนที่ออกรับหุ้นและไม่ออกใบหุ้นก็ได้
ดังนี้

ส่วนของผู้ถือหุ้น

ทุนหุ้นสามัญจดทะเบียน 100 หุ้น มูลค่า @ 200 บาท	<u>20,000</u>
ออกจำหน่ายและเรียกชำระแล้ว 100 หุ้น มูลค่า @ 200	20,000

โจทย์ตัวอย่างพร้อมเฉลย

บริษัท บัณฑิตราม จำกัด จัดทะเบียนบริษัสนธิ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 25.... มีทุนหุ้นสามัญชนิดไม่ระบุชื่อผู้ถือ 1,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท บริษัทนำออกจำหน่ายในราคาหุ้นละ 98 บาท โดยเปิดให้มีการจองซื้อหุ้น ให้ผู้จองจ่ายเงินค่าจองมาหุ้นละ 20 บาท ภายในวันที่ 15 มิถุนายน เมื่อครบกำหนดการจองปรากฏว่ามีผู้จ่ายเงินค่าจองหุ้นมาทั้งสิ้น 1,250 หุ้น บริษัทจึงตัดสินใจไม่ขายหุ้นให้แก่รายวิชัย ซึ่งจองมา 150 หุ้น และคืนเงินค่าจองไปเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน ส่วนอีก 100 หุ้นนั้นบริษัทตัดหุ้นที่นายมานะจองมา 200 หุ้น ดกลงขายได้เพียง 100 หุ้นเท่านั้น

- 1 กรกฎาคม บริษัทเรียกให้ผู้ถือหุ้นชำระค่าหุ้นงวดที่ 1 25% และให้นำเงินมาชำระภายใน 31 กรกฎาคม ปรากฏว่า ผู้ถือหุ้นนำเงินมาชำระครบทุกราย นอกจากนี้ นายมงคลซึ่งถือหุ้นอยู่ 80 หุ้น ได้ส่งค่าหุ้นมาล่วงหน้าพร้อมการชำระเงินในงวดนี้
- 1 กันยายน บริษัทเรียกให้ผู้ถือหุ้นชำระค่าหุ้นงวดที่ 2 อีก 50% และให้นำเงินมาชำระภายใน 30 กันยายน เมื่อถึงวันครบกำหนดปรากฏว่ามีผู้นำเงินมาชำระค่าหุ้นเพียง 800 หุ้น นายสุทินซึ่งถือหุ้นอยู่ 200 หุ้น ขาดส่งค่าหุ้นในงวดนี้

การบันทึกรายการข้างต้นในสมุดบัญชีของบริษัท บัณฑิตราม จะปรากฏดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

25... มิ.ย. 1	(Memo; จัดทะเบียนทุนหุ้นสามัญไม่ระบุชื่อผู้ถือ 1,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท)		
25.... มิ.ย. 15	เงินสด ค่าจองหุ้นสามัญ รับค่าจองหุ้น 1,250 หุ้น หุ้นละ 20 บาท	25,000	25,000

สมุดรายวันทั่วไป

25..... มี.ย.20	ค่าของจองหุ้นสามัญ เงินสด คืนเงินค่าของจองหุ้น 150 หุ้น ให้แก่นายวิชัย เนื่องจาก บริษัทไม่ขายหุ้นให้	3,000	3,000
ก.ค. 1	ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญ-เรียกชำระครั้งที่ 1 (1,000@23) ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นสามัญ (1,000@2) ทุน-หุ้นสามัญให้จอง (1,000@25) เรียกชำระค่าหุ้นครั้งที่ 1 25% ของมูลค่าหุ้น หักเงิน ต่ำกว่ามูลค่า @ 2 ∴ เรียกชำระ 1,000 หุ้น @ 23 บาท	23,000 2,000	25,000
1-31	ค่าของจองหุ้นสามัญ เงินสด ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญ-เรียกชำระครั้งที่ 1 รับชำระค่าหุ้นจากผู้ถือหุ้น จำนวนค่าของจองและเงินสด ที่โอนมาชำระหนี้ได้ดังนี้ นายมานะ เรียกชำระ 100 @ 23 = 2,300 หัก ค่าของจอง (4,000 = <u>(2,300)</u> รายอื่น ๆ เรียกชำระ 900 @ 23 = 20,700 หัก ค่าของจอง 900 @ 20 = <u>(18,000)</u> รับเงินสด <u>2,700</u> ค่าของจอง (2,300+18,000) 20,300	20,300 2,700	23,000

สมุดรายวันทั่วไป

25.... กค.1-31	เงินสด ค่าหุ้นสามัญรับชำระล่วงหน้า รับชำระค่าหุ้นล่วงหน้าจากนายมงคล 80 หุ้น @ 75 บาท	6,000	6,000
ก.ย. 1	ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญ-เรียกชำระครั้งที่ 2 ทุนหุ้นสามัญให้จอง เรียกชำระค่าหุ้นครั้งที่ 2 50% ของมูลค่าคือ 1,000 หุ้น @ 50 บาท	50,000	50,000
1-30	ค่าของจองหุ้นสามัญ ค่าหุ้นรับชำระล่วงหน้า เงินสด ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญ-เรียกชำระครั้งที่ 2 รับชำระค่าหุ้นจากผู้ถือหุ้นจำนวน 800 หุ้น กำหนด ค่าของจองและเงินสดที่โอนมาชำระได้ดังนี้ เรียกชำระ 1,000 หุ้น @ 50 บาท = 50,000 หัก ค่าของจอง-มานะมีเหลืออยู่ 1,700 ซึ่งน้อยกว่าจำนวนเรียกชำระ (200 @ 50) = (1,700) ค่าหุ้นล่วงหน้า-มงคล (80@50) = <u>(4,000)</u> เงินสดที่ผู้ถือหุ้นควรจะชำระ = 44,300 หัก นายสุทินขาดส่ง 200 หุ้น @ 50 = <u>(10,000)</u> ∴ เงินสดที่ได้รับชำระจริง = <u><u>34,300</u></u>	1,700 4,000 34,300	40,000

บัญชีแยกประเภท

เงินสด

25.....		25.....	
มิ.ย. 1 ค่าของกองทุน (รับค่าจอง)	25,000	มิ.ย.20 ค่าของกองทุน (คืนค่าจอง)	3,000
ก.ค.1-31 ลูกหนี้ค่าหุ้น-I	2,700		
ค่าหุ้นรับชำระล่วงหน้า	6,000		
ก.ย.1-30 ลูกหนี้ค่าหุ้น-II	34,300		
(65,000)			

ค่าของกองทุนสามัญ

25...		25....	
มิ.ย.20 เงินสด (คืนค่าจอง)	3,000	มิ.ย.1 เงินสด (รับค่าจอง)	25,000
ก.ค.1-31 ลูกหนี้ค่าหุ้น-I	20,300		
ก.ย.1-30 ลูกหนี้ค่าหุ้น-II	1,700		
	<u>25,000</u>		<u>25,000</u>

ค่าหุ้นรับชำระล่วงหน้า

25....		25....	
ก.ย.1-30 ลูกหนี้ค่าหุ้น-II	4,000	ก.ค.1-31 เงินสด	6,000
		(2,000)	

ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญ-เรียกชำระครั้งที่ 1

25....		25...	
ก.ค.1 รุนหุ้นสามัญให้ออง	23,000	ก.ค.1-31 ค่าขององ&เงินสด	23,000

ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญ-เรียกชำระครั้งที่ 2

25.... ก.ย.1 ทุนหุ้นสามัญให้จอง (10,000)	50,000	25.... ก.ย.1-30 ค่าของจอง&เงินสด	40,000
--	--------	-------------------------------------	--------

ทุนหุ้นสามัญ

(1 มิ.ย. 25.... จัดทะเบียน 1,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท)

ทุนหุ้นสามัญให้จอง

	25..... ก.ค. 1 ลูกหนี้-I (เรียก 25%)	25,000
	ก.ย. 1 ลูกหนี้-II (เรียก 50%)	50,000
		(75,000)

ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นสามัญ

25.... ก.ค. 1 ทุนหุ้นสามัญให้จอง	2,000
-------------------------------------	-------

แบบฝึกหัดท้ายบท

ข้อ 1 ให้บันทึกรายการข้างล่างนี้ ลงในสมุดบัญชีของบริษัท ตั้งแต่ไปจดทะเบียนเงินทุนตามหนังสือบริคณห์สนธิเป็นต้นไป และบริษัทจะออกใบหุ้นให้ต่อเมื่อได้ชำระมูลค่ามาครบเต็มแล้ว

(ก) บริษัทได้จดทะเบียนเงินทุนเป็นหุ้นสามัญ 2,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท และหุ้นบุริมสิทธิ 3,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 50 บาท หุ้นสามัญได้นำออกจำหน่ายในราคาเท่ากับมูลค่า โดยให้จองและเรียกให้ชำระครั้งเดียวเสร็จ ปรากฏว่าได้รับชำระมาครบ ส่วนหุ้นบุริมสิทธิได้นำออกจำหน่าย โดยให้จองในราคาเท่ากับมูลค่าจำนวน 2,000 หุ้น และเรียกให้ชำระมูลค่าครั้งเดียวเสร็จ มีผู้ชำระเงินมารวม 80,000 บาท ซึ่งในจำนวนนี้เป็นผู้ที่ชำระมูลค่าหุ้นครบถ้วนเต็มมูลค่าแล้วเป็นเงิน 50,000 บาท

(ข) บริษัทได้จดทะเบียนเงินทุนเป็นหุ้นสามัญ 1,500 หุ้น และหุ้นบุริมสิทธิ 1,000 หุ้น หุ้นแต่ละประเภทมีมูลค่าหุ้นละ 100 บาท บริษัทได้นำหุ้นสามัญจำนวน 1,250 หุ้น ออกจำหน่ายโดยวิธีการให้จองในราคาหุ้นละ 90 บาท เมื่อเรียกชำระค่าหุ้นคราวเดียวเสร็จ ปรากฏว่ามีผู้ชำระเพียง 1,000 หุ้น ส่วนหุ้นบุริมสิทธิได้นำออกจำหน่ายโดยให้จองในราคาหุ้นละ 105 บาท เมื่อเรียกให้ชำระค่าหุ้นครั้งเดียวเสร็จ มีผู้นำเงินค่าหุ้นมาชำระเพียง 600 หุ้น

(ค) บริษัทได้จดทะเบียนเงินทุนหุ้นสามัญมีมูลค่า รวม 500,000 บาท บริษัทได้นำหุ้นมูลค่า 300,000 บาท ออกจำหน่ายโดยให้จองในราคาเท่ากับมูลค่า โดยกำหนดระยะเวลาให้ผู้ถือหุ้นชำระมูลค่าหุ้นไว้โดยแน่นอนเป็นงวด ๆ รวม 4 งวด คือเดือนละงวด ชำระงวดที่ 1 เมื่อตกลงให้ผู้ถือหุ้นแล้ว 40% และงวดที่ 2,3,4 งวดละ 20% ให้ชำระเมื่อสิ้นเดือนที่ 1,2,3 และ 4 ตามลำดับ ผู้ถือหุ้นได้ชำระงวดที่ 1 ครบทุกคนในงวดที่ 2 และ 3 ผู้ถือหุ้นคือ นายประยูร ก้างชำระค่าหุ้นซึ่งเขาถืออยู่มูลค่ารวม 20,000 บาท ส่วนผู้ถือหุ้นอีกคนหนึ่งคือ นายวสิน ก้างชำระในงวด 4 ซึ่งเขาถือหุ้นอยู่รวมมูลค่า 6,000 บาท ส่วนบรรดาผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ คงชำระมาครบถ้วน เมื่อถึงกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ แต่บริษัทคาดว่าค่าหุ้นที่ค้างชำระจะสามารถเก็บเงินได้ จึงไม่ได้รับหุ้นมา

ข้อ 2 บริษัทกรทิพย์จำกัด มีทุนจดทะเบียน เมื่อ 1 ม.ค.2530 ดังต่อไปนี้ หุ้นสามัญ (ไม่ระบุชื่อผู้ถือ) 20,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท หุ้นบุริมสิทธิ (ระบุชื่อผู้ถือ) 5,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท

รายละเอียดเกี่ยวกับการจำหน่ายหุ้นทุนของบริษัท มีดังต่อไปนี้

- ม.ค.10 มอบหุ้นสามัญ 1,000 หุ้น ให้แก่ผู้เริ่มก่อการเพื่อตอบแทนการปฏิบัติงานจัดตั้งบริษัท และขายหุ้นสามัญอีก 5,000 หุ้น ให้แก่ผู้เริ่มก่อการไปเป็นเงินสด ในราคาเท่ากับมูลค่า
- ก.พ.1 นำหุ้นบุริมสิทธิ 5,000 หุ้น ไปแลกกับอาคารและที่ดิน เพื่อก่อตั้งโรงงาน ที่ดินตีราคาได้ 200,000 บาท อาคารตีราคาได้ 400,000 บาท ในการแลกเปลี่ยนครั้งนี้บริษัทต้องจ่ายเงินสดเพิ่มให้ผู้ขายไปอีก 60,000 บาท
- ก.พ.2 นำหุ้นสามัญที่เหลือ 14,000 หุ้น ออกจำหน่ายในราคาหุ้นละ 105 บาท โดยวิธีให้จองและเรียกให้ชำระเป็นงวด โดยผู้ประสงค์ซื้อจะต้องส่งเงินค่าจองมาหุ้นละ 40 บาท มาภายในวันที่ 2 มี.ค.30 ปรากฏมีผู้จองมา 16,300 หุ้น ได้คืนเงินค่าจองที่จองเกินไป 1,500 หุ้น เมื่อ 5 มี.ค.30 ส่วนผู้ที่ส่งเงินค่าจองเกิน และบริษัทไม่ขายให้เต็มจำนวนที่จองได้แก่รายนายอภิชัย ของจอง 1,000 หุ้น บริษัทให้ถือหุ้นเพียง 500 หุ้น และ น.ส.อาบพร ของจองมา 500 หุ้น บริษัทให้ถือหุ้นจริงเพียง 200 หุ้น จึงไม่คืนเงินค่าจองเกินแต่จะเก็บไว้เพื่อชำระในครั้งต่อไป
- มี.ค.15 บริษัทได้ส่งจดหมายถึงผู้จองหุ้นทุกคน เรียกให้ชำระค่าหุ้นงวดที่ 1 25% ของมูลค่า โดยบริษัทได้จัดการหักเงินจากค่าจองเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ 30 มี.ค.
- เม.ย.15 บริษัทได้เรียกให้ผู้จองทุกคนส่งเงินค่าหุ้นงวดที่ 2 อีก 25% ปรากฏว่ามีผู้ส่งเงินมาครบภายใน 15 พ.ค.2530
- พ.ค.20 บริษัทได้เรียกให้บรรดาผู้ถือหุ้นชำระค่าหุ้นงวดที่ 3 25% กำหนดให้ชำระมาภายใน 15 มิ.ย. ปรากฏว่ารายอื่น ๆ ชำระมาครบ ยกเว้นนายมรกต ซึ่งถือหุ้นอยู่ 300 หุ้น ไม่ส่งเงินค่าหุ้นมาชำระ และนายไมตรีซึ่งถือหุ้นอยู่ 1,000 หุ้น ได้ส่งเงินค่าหุ้นมาชำระจนครบ 100%

มิ.ย.25 ได้เตือนให้ นายมรกต ชำระค่าหุ้นที่ค้าง และในวันนี้ได้ออกจดหมายให้ผู้ถือหุ้นทุกคนส่งเงินค่าหุ้นงวดสุดท้ายมาภายในวันที่ 20 ก.ค. 30 ปรากฏว่าเมื่อถึงกำหนด ผู้ถือหุ้นรายอื่น ๆ ชำระเงินมาครบ ยกเว้นนายมรกต

ก.ค.30 ได้ออกใบหุ้นสามัญแก่ผู้ที่ส่งเงินค่าหุ้นครบถ้วนแล้ว

ให้ทำ

1. บันทึกรายการข้างต้นในสมุดบัญชีของบริษัท
2. งบทดลอง ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2530

ข้อ 3 เมื่อ 1 พฤษภาคม 2529 บริษัทประสาธน์จำกัด จดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ มีทุนเป็นหุ้นบุริมสิทธิ 10% สะสมและรวมรับเงินปันผลประเภทระบุชื่อผู้ถือในใบหุ้นจำนวน 20,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 200 บาท และหุ้นสามัญประเภทไม่ระบุชื่อผู้ถือในใบหุ้นจำนวน 50,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 200 บาท บริษัทได้นำหุ้นทั้งสองประเภทออกจำหน่ายดังต่อไปนี้

- 5 พ.ค.29 จำหน่ายหุ้นบุริมสิทธิรวมกับหุ้นสามัญในอัตรา 1 : 2 ในราคาหุ้นละ 550 บาท บริษัทสามารถขายหุ้นทั้งสองประเภทได้รวม 15,000 หุ้น ราคาขายหุ้นสามัญโดยลำพังจะขายได้ในราคาหุ้นละ 190 บาท
- 9 พ.ค.29 ออกหุ้นบุริมสิทธิ 5,000 หุ้น และหุ้นสามัญ 5,000 หุ้น ชำระซื้ออาคาร อาคารตีราคา 4,000,000 บาท บริษัทต้องจ่ายเงินให้ผู้ขายอาคารคือนายวิจิตร อีก 1,800,000 บาท ในการนี้บริษัทตกลงขอจ่ายเงินเป็น 3 งวด ๆ ละ 3 เดือน งวดแรกจ่ายในวันซึ่งนายวิจิตรตกลง และนายวิจิตรตีราคาหุ้นสามัญ 5,000 หุ้น ให้เป็นเงิน 1,100,000 บาท
- 10 พ.ค.29 ขายหุ้นสามัญเป็นเงินสดในตลาด 5,550 หุ้น ในราคาหุ้นละ 210 บาท เสียค่าขายหน้าในการขาย 1%
- 15 พ.ค.29 ออกหุ้นสามัญให้แก่บริษัทสามชัยที่ดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทให้จำนวน 50 หุ้น พร้อมทั้งจ่ายเงินสดให้อีก 2,000 บาท บริษัทสามชัยคิดค่าบริการเป็นเงิน 11,000 บาท
- 16 พ.ค.29 หุ้นสามัญที่เหลืออยู่ทั้งหมด 9,400 หุ้น จำหน่ายโดยวิธีให้จองและเรียกชำระเป็น 3 งวดคือ 50%, 25% และ 25% ของมูลค่าหุ้น ขายในราคาหุ้นละ 205 บาท โดยผู้ซื้อจะต้องส่งเงินค่าจองมาหุ้นละ 115 บาท ภายในวันที่ 31 พ.ค.29 ปรากฏว่ามีผู้จองเกินมา 300 หุ้น โดยนายพินิจส่งเงินค่าจอง 500 หุ้น แต่บริษัท ให้ถือหุ้นเพียง 200 หุ้น จึงไม่คืนเงินส่วนที่เกินอีก 300 หุ้น
- 1 มิ.ย.29 เรียกให้ชำระงวดที่ 1 โดยเรียบริ้อยภายในวันที่ 5 มิ.ย.29
- 1 ก.ค.29 เรียกชำระงวดที่ 2 หุ้นละ 25% ของมูลค่าหุ้น ให้ชำระมาภายในวันที่ 30 ก.ค.29 ปรากฏว่าได้รับชำระครบยกเว้นนายประธานถือหุ้นอยู่ 100 หุ้น ขาดส่งและมีนายชาติ ซึ่งถือหุ้นอยู่ 100 หุ้น ส่งเงินค่าหุ้นล่วงหน้าเต็มจำนวน

- 1 ส.ค.29 เรียกชำระงวดสุดท้ายหุ้นละ 25% ของมูลค่าหุ้น ให้ชำระมาภายในวันที่ 30 ส.ค.29 ปรากฏว่ารายอื่นชำระครบ ยกเว้นนายประธานที่ขาดส่งงวดที่ 2 และนายสมชายซึ่งถือหุ้นอยู่ 300 หุ้น ขาดส่ง
- 1-15 ก.ย. บริษัทได้ส่งจดหมายเตือนให้นายประธาน และนายสมชายชำระค่าหุ้นที่ค้างพร้อมทั้งแจ้งว่าจะริบหุ้นถ้าไม่ส่งเงินค่าหุ้นมาภายในวันที่ 30 ก.ย.นี้
- 16 ก.ย. นายพินิจได้ทวงถามเงินค่าหุ้นที่ส่งมาเกินตั้งแต่ครั้งของจองหุ้น บริษัทจัดส่งเงินเหลือคืนให้นายพินิจไป
- 18 ก.ย. ได้ออกหุ้นสามัญให้แก่ผู้ที่ส่งเงินค่าหุ้นครบ

ให้ทำ

1. ให้บันทึกรายการข้างต้นในสมุดรายวันทั่วไป
2. ผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภทต่อไปนี้
 - 2.1 ค่าของจองหุ้นสามัญ
 - 2.2 ลูกหนี้สามัญค่าหุ้นเรียกชำระครั้งที่ 1
 - 2.3 ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญเรียกชำระครั้งที่ 2
 - 2.4 ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญเรียกชำระครั้งที่ 3
 - 2.5 ทุนหุ้นสามัญให้จอง

ข้อ 4 จากยอดคงเหลือในบัญชีบางบัญชีของบริษัทสหพัฒนาพานิชจำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2530 ดังต่อไปนี้

กำไรสะสม	42,811	บาท
ลูกหนี้ค่าหุ้นสามัญ	2,500	บาท
ทุนหุ้นบุริมสิทธิจดทะเบียน 4% สะสม 10,000 หุ้น		
มูลค่าหุ้นละ 50 บาท เรียกชำระเต็มมูลค่า	300,000	บาท
ทุนหุ้นสามัญมูลค่าหุ้นละ 10 บาทนำออกจำหน่าย และ		
ออกใบหุ้นให้เสร็จแล้ว	40,000	บาท
ทุนหุ้นสามัญ ให้จอง	10,000	บาท
ลูกหนี้ค่าหุ้นบุริมสิทธิ	12,000	บาท
ส่วนเกินมูลค่าหุ้นสามัญ	5,000	บาท
ทุนหุ้นบุริมสิทธิให้จอง	50,000	บาท
ส่วนเกินมูลค่าหุ้นบุริมสิทธิ	8,000	บาท

ให้ทำ แสดงบุคคล (เฉพาะส่วนของผู้ถือหุ้น) ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2530 โดย สมมุติว่า เงินค่าหุ้นค้างชำระจะได้รับมาแน่นอนในเดือนมกราคม 2531

ข้อ 5 บริษัทภัทรชัยจำกัด จดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2527 มีทุนหุ้นบริมสิทธิ 8% ประเภทระบุชื่อผู้ถือในใบหุ้น 500 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 500 บาท และทุนหุ้นสามัญประเภทระบุชื่อผู้ถือในใบหุ้น 5,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2527 บริษัทได้นำหุ้นสามัญออกจำหน่ายโดยวิธีการให้จองไปแล้ว 4,000 หุ้น โดยให้ผู้จองส่งเงินค่าจองมาหุ้นละ 30 บาท ปรากฏว่ามีผู้จองมาเกินจำนวนที่ให้จอง 800 หุ้น บริษัทจึงคืนเงินขอค่าจองไป 700 หุ้น ที่เหลือ 100 หุ้น เป็นของนายมานะชัย ซึ่งจองมา 600 หุ้น บริษัทอนุมัติให้ถือหุ้นเพียง 500 หุ้น จึงไม่คืนค่าจอง

วันที่ 1 ตุลาคม 2527 บริษัทเรียกชำระค่าหุ้นงวดแรก 25% ของมูลค่าหุ้น ปรากฏว่า ผู้ถือหุ้นทุกรายชำระครบเรียบร้อย นอกจากนี้นายเพียรชัยซึ่งถือหุ้นอยู่ 200 หุ้น ได้ส่งเงินค่าหุ้นมาชำระครบทั้งจำนวนในงวดนี้

พนักงานบัญชีของบริษัทได้บันทึกบัญชีเกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัท ตั้งแต่วันจดทะเบียนบริคณห์สนธิ จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2527 เรียบร้อยแล้ว ดังปรากฏในงบทดลอง ดังนี้

บริษัท ภัทรชัย จำกัด
งบทดลอง
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2527

เงินสด	129,400.-	
ค่าจองหุ้นสามัญ		15,000.-
ค่าหุ้นรับชำระล่วงหน้า		14,400.-
ค่าใช้จ่ายจัดตั้งบริษัท	13,000.-	
เจ้าหนี้-นายอภิรักษ์		5,000.-
ทุนหุ้นสามัญ (4,000 หุ้น ๆ ละ 25)		100,000.-
ส่วนเกินมูลค่าหุ้นสามัญ		<u>8,000.-</u>
บาท	<u>142,400.-</u>	<u>22,400.-</u>

- 10 มกราคม 2528 บริษัทเรียกชำระค่าหุ้นงวดที่ 2 อีก 50% โดยให้ผู้ถือหุ้นมาชำระภายในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2528
- 15 มกราคม -
- 15 กุมภาพันธ์ 2528 ได้รับชำระค่าหุ้นตามที่เรียกเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2528 ครบ ยกเว้นนายสายหยุดซึ่งถือหุ้นอยู่ 1,000 หุ้น ขนาดส่ง
- 19 มีนาคม 2528 บริษัทซื้อรถยนต์จากบริษัทยนตการจำกัด เพื่อมาใช้ในการดำเนินงานบริษัท 1 คัน โดยตกลงราคาต้นละ 296,000 บาท บริษัทจ่ายเงินสด 100,000 บาท ส่วนที่เหลือตกลงชำระกันด้วยหุ้นบุริมสิทธิของบริษัทจำนวน 400 หุ้น
- 25 มีนาคม 2528 บริษัทนำหุ้นบุริมสิทธิส่วนที่เหลือออกขายในราคาหุ้นละ 510 บาท โดยให้ข้อเสนอว่า ถ้าผู้ใดซื้อหุ้นบุริมสิทธิ 2 หุ้น มีสิทธิซื้อหุ้นสามัญได้ 1 หุ้น ในราคาหุ้นละ 100 บาท ปรากฏว่ามีผู้ซื้อหุ้นบุริมสิทธิครบและในจำนวนนี้ใช้สิทธิซื้อหุ้นสามัญเป็นจำนวน 30 หุ้น
- 28 มีนาคม 2528 บริษัทโอนหุ้นสามัญ 100 หุ้น ไปให้แก่ผู้เริ่มก่อการเป็นค่าตอบแทนในการช่วยจัดตั้งบริษัทให้เป็นที่เรียบร้อยและในวันนี้ได้ขายหุ้นสามัญส่วนที่เหลือ 870 หุ้น ไปในราคาหุ้นละ 105 บาท
- 31 มีนาคม 2528 บริษัทจ่ายค่าตอบแทนในการจัดตั้งบริษัท ซึ่งได้รับอนุมัติและลงบัญชีไว้แล้วตั้งแต่ปี 2527 คืนให้แก่นายอภิรักษ์เป็นที่เรียบร้อย

ให้ทำ

1. ให้คำนวณหาว่า ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2527 นายมานะชัยมีค่าของจองหุ้นเหลืออยู่ในบริษัทเท่าไร
2. บันทึกรายการข้างต้น ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 31 มีนาคม 2528 ในสมุดรายวันทั่วไป
3. ผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง
4. ท่างบทดลอง ณ วันที่ 31 มีนาคม 2528
5. จัดทำงบดุลโดยแสดงเฉพาะส่วนของผู้ถือหุ้น ณ วันที่ 31 มีนาคม 2528 โดยที่บริษัทคาดว่าจะไม่สามารถเรียกหนี้ค่าหุ้นค้างชำระจากนายสายหยุดและคงจะต้องทำการริบหุ้น